UOT 371

Nahid Nazim oğlu ALMASOV
iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru
Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin
“Ticarət və menecment” kafedrasının
baş müəllimi
E-mail: nahid.almasov@mail.ru
https://doi.org/10.30546/4.71.73001.2024.004.041

TƏHSİL LAYİHƏLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİNDƏ MÜASİR YANAŞMALAR

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi təhsil sahəsində layihə idarəetməsinin universal metodoloji xüsusiyyətlərini və ümumi aspektlərini (ümumi prinsiplər, strategiya, yanaşmalar, terminlər) müəyyən etməkdir.

Tədqiqatın metodologiyası layihənin hazırlanması və istifadəsinin səmərəliliyinin metodoloji şərtlərinin üç yanaşmanın əlaqəsi və qarşılıqlı asılılığına əsaslanır: təşkilatda struktur komponentlərin paylanmasında əsaslı kifayətlilik prinsipinin həyata keçirilməsinə yönəlmiş sistemli yanaşma; təşkilatdakı dəyişikliklərin istiqamətinə və məzmununa təsir edən əhəmiyyətli amil kimi xarici mühitin xüsusiyyətlərini nəzərə alan situasiya yanaşması; layihə menecerlərini təşkilati strukturlarda insanların davranışlarına faydalı təsir göstərən şərait yaratmaq ehtiyacını başa düşməyə yönəldən davranış yanaşması.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti təhsildə layihənin idarə edilməsindən təhsil sistemində baş verən struktur və proseslərə, onun keyfiyyətcə yeni vəziyyətə keçirilməsi üçün tədbirlər və ardıcıl əməliyyatlar kompleksi vasitəsilə məqsədyönlü təsir metodu kimi istifadə oluna biləcəyi ilə izah edilir.

Tədqiqatın nəticələri metodoloji yanaşma kimi təhsildə universal planlaşdırma və layihə xüsusiyyətlərinin sintezindən istifadə bizə proqnozlaşdırılan sistemin arzu olunan strukturu haqqında statik təsəvvür və onun yeni keyfiyyətə keçidi üçün gözlənilən şərtlər toplusu haqqında dinamik təsəvvür əldə etməyə imkan verir. Burada məqsəd təhsildə sosial və şəxsi ehtiyacların daha effektiv həllini təmin etməkdir.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi: Təhsildə layihə idarəetmə modeli təşkilatın strategiyası və onun əsas komponentləri arasında uyğunluğun tapılması prosesinin yüksək səmərəliliyini təmin edən bütün mərhələlərində ardıcıl hərəkətlərin məcmusunun müəyyən edilməsi ilə əsaslandırıla bilər.

Açar sözlər: Təhsil layihələri, sistemli yanaşma, situasiya yanaşması, davranış yanaşması, təşkilat strategiyası, idarəetmə modeli.

Giriş

Təhsil sistemində layihə idarəetmə probleminin öyrənilməsinin aktuallığı bir sıra amillərlə bağlıdır. Birincisi, onun inkişafı və modernləşdirilməsi üçün proqnozların və strategiyaların hazırlanması zərurəti müasir Azərbaycanın təhsil siyasətinin ön plana çıxması ilə əlaqədardır və buna görə də layihə texnologiyalarına tələbat artır. İkincisi, müasir təhsil sisteminin peşəkar idarəetməyə ehtiyacı olduğu, layihə menecerlərinin təhsil müəssisələrində peşəkar fəaliyyətə cəlb edilməsi kimi yeni tendensiya ilə təsdiqlənir. Üçüncüsü, təhsil müəssisələrinin rəhbər və müəllimlərinin, idarəetmə orqanlarının digər əməkdaşlarının, elmi-metodiki təşkilatların həyata keçirdiyi layihələrdə innovativ fəaliyyətə maraqlarının artması və s. Layihənin idarə edilməsinin təhsildə praktikada aktuallaşdırılması və bu fenomenin nəzəri cəhətdən öyrənilməsi Azərbaycanın təhsil sisteminin modernləşdirilməsinin daha səmərəli idarə olunmasına kömək edəcəkdir. Tədqiqatçıların fikrincə, təhsilin idarə edilməsinə layihə yanaşması təkcə layihənin məqsədlərini müəyyən etməyə və onu

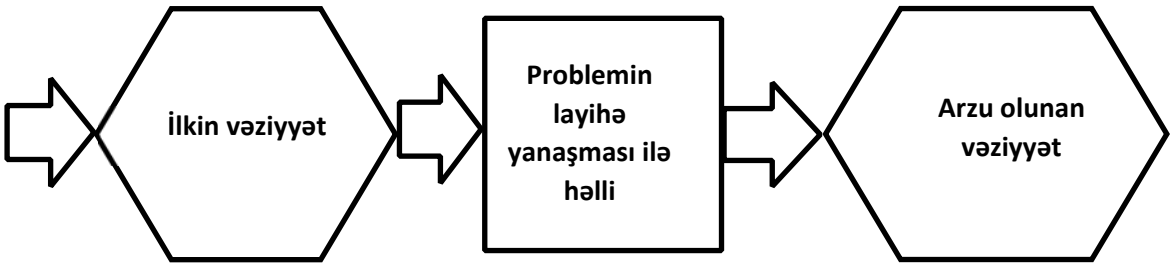
əsaslandırmağa deyil, həm də strukturu, onun əsas mərhələlərini müəyyən etməyə, zəruri maliyyə mənbələrini, layihənin son müddətlərini müəyyənləşdirməyə və həmçinin resursları hesablamaq, xərcləri hesablamaq, riskləri təhlil etmək və layihənin icrasını təşkil etmək üçün qrafik tərtib etməyə imkan verir. Bu prosesdə komandanı düzgün seçmək və layihənin həyata keçirilməsinə nəzarəti təmin etmək digər məsələlərlə yanaşı çox vacibdir. Məqalənin məqsədi təhsil sistemində layihələrin idarə edilməsinin mahiyyətini əsaslandırmaq və onların həyata keçirilməsi üsullarının araşdırılmasından ibarətdir:

─ Təhsilin idarə edilməsi sistemində innovativ dəyişikliklərin yolu olan layihənin mahiyyətini müəyyən etmək;

─ Təhsil sistemində layihələrin idarə edilməsinin xüsusiyyətlərini əsaslandırmaq;

─ Layihənin idarə edilməsi modelini hazırlamaq və onun tətbiq istiqamətlərini müəyyənləşdirmək.

Layihə idarəetmə nəzəriyyəsi üzrə ədəbiyyatın nəzərdən keçirilməsi “layihə” anlayışının bir çox müxtəlif tərifl ərini müəyyən edir. Müxtəlif elmi mənbələrdən vurğulanan ən ümumi şərh: “Layihə unikal məhsul və ya xidmətlər yaratmaq üçün nəzərdə tutulmuş müvəqqəti müəssisədir” [2]. Burada “müvəqqəti” o deməkdir ki, layihənin həm başlanğıcı, həm də sonu ola bilər (məqsədlərə nail olunarsa və ya onlar əlçatmazdırsa), “unikal” isə oxşar formalardan əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənən məhsul və ya xidmətləri əhatə edir. “Layihə” anlayışının təfərrüatlı şərhləri də var. Onlardan birinə görə, layihə mütləq şəkildə müxtəlif fiziki və ya sosial obyektlərin, proseslərin, texniki və ya təşkilati sənədlərin, müxtəlif resursların (maddi, maliyyə, insan və s.) məqsədyönlü, əvvəlcədən hazırlanmış və planlaşdırılmış yaradılmasını (və ya dəyişdirilməsini), idarəetmə qərarları və onların həyata keçirilməsi üçün konkret tədbirlərin həyata keçirilməsini ifadə edir. [2]. Tədqiq olunan problem üçün digər anlayışlar da vacibdir. Bunlar “layihənin idarə edilməsi”, “layihənin idarə edilməsi obyektləri”, “layihənin idarə edilməsi subyektləri”, “layihənin idarə edilməsi prosesləri” və s.-dir Elmi mənbələrdə layihənin idarə edilməsi proseslərin (başlama, planlaşdırma, icra, nəzarət, tamamlama) və idarəetmənin funksional sahələrinin (inteqrasiya, məzmun, vaxt, xərc, keyfiyyət, resurslar, kommunikasiyalar, risklər, təchizat və müqavilələr) məcmusu kimi müəyyən edilmişdir [3]. "Layihənin idarə edilməsi" anlayışı tədqiqatçılar tərəfindən səmərəli idarəetmə texnologiyalarından istifadəyə əsaslanan tərkibi, keyfiyyəti, işin həcmi, onun dəyəri və vaxtı baxımından arzu olunan nəticələrin əldə olunmasına istiqamətlənmiş resursların (insan, maliyyə, iqtisadi və maddi-texniki) təşkili, idarə edilməsi, planlaşdırılması və əlaqələndirilməsi metodologiyası ilə eyni şəkildə şərh olunur. Bəzi elmi ədəbiyyatlarda layihənin idarə edilməsinə bir sənət kimi də yanaşılır. [4]. Təhsildə layihələrin idarə edilməsi nəzəriyyəsində bu vəziyyət layihə vəziyyəti adlanır (şək. 1): layihəyə ehtiyac o zaman yaranır ki, qane etməyən bir vəziyyət (1) yaranır və o dəyişdirilməlidir. Bununla əlaqədar olaraq, layihə ziddiyyətli vəziyyətin dəyişməsinə əsaslanan mümkün arzu olunan gələcəyin (2) təsvirini nəzərdə tutur və layihədə buna nail olmaq üçün addımların ardıcıllığı aydın şəkildə göstərilir.

Şəkil 1. Təhsil layihəsinin vəziyyəti

Tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, ümumiyyətlə layihə prosesi, o cümlədən təhsil sahəsində, problemli situasiya müəyyən edildikdən və problemin özü formalaşdıqdan sonra başlayır. Problemi formalaşdırmaq üçün bir fokus (bir neçə fokus nöqtəsi) seçmək lazımdır [3-6]. Təhsil sistemi

şəraitində layihə mərhələsi bəzi tədqiqatçılar tərəfindən modelləşdirmə kimi qəbul edilir və modelin özü arzu olunan gələcəyin obrazına, düzgün praktiki hərəkətlərin təşkili üsuluna çevrilir. Beləliklə, təhsildə layihə prosesində modellər normativ xarakter daşıya, standart və ya model rolunu oynaya bilər. Sonra bir sıra mərhələləri özündə cəmləşdirən təhsil layihəsinin mərhələsi gəlir: parçalanma, aqreqasiya, işlənmə və proqramın hazırlanması [2, 3-6]. Öyrənilmiş elmi ədəbiyyat əsasında müəyyən edilmişdir ki, “layihə komandası” anlayışı layihənin idarə edilməsi sahəsində əsas anlayışlardan biridir. İdarəetmə sistemində layihə komandalarının formalaşdırılmasına yanaşmaların təhlili elm və praktikada ən çox yayılmış və fəal şəkildə istifadə olunanları müəyyən etməyə kömək edir:

─ məqsədlərin qoyulmasına yanaşma komanda üzvlərinin məqsədləri seçmək və həyata keçirmək istiqamətində qabiliyyətlərini inkişaf etdirməyə kömək edir;

─ şəxsiyyətlərarası yanaşma kollektivin fəaliyyətinin səmərəliliyinin vacib şərti hesab olunan kollektivdə şəxsiyyətlərarası münasibətlərin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmişdir;

─ rola əsaslanan yanaşma komanda üzlərinin oynadıqları rol planında komandanın tələblərinin vacibliyinə əsaslanır;

─ problemin həllinə yanaşma komandanın məqsədinə çatmaq yolunda qarşılarına çıxan problemlərin həlli üçün prosedurların işlənib hazırlanması ardıcıllığını müəyyən edir və s. [3-6].

Layihə fəaliyyətinin problemləri üzrə tədqiqatların təhlili göstərir ki, onun metodoloji əsasları kimi sistem əsaslı, davranışa əsaslanan və vəziyyətə əsaslanan yanaşmalar çıxış edir. Müəlliflər hesab edirlər ki, bütün bu yanaşmalar səriştəlidir, maraqlıdır və təhsil sahəsində uğurla həyata keçirilir. Aktiv transformasiya prosesləri, Azərbaycanın sosial-iqtisadi sferasında baş verən aktiv dəyişikliklər və onlara uyğunlaşma kontekstində ən aktual yanaşmalardan biri kimi layihə qruplarının formalaşmasına adaptiv yanaşmanın öyrənilməsi də perspektivli ola bilər. Bu, idarəetmədə həm bütövlükdə sistemə, həm də onun ayrı-ayrı elementlərinə tətbiq oluna bilən adaptiv yanaşmanın [7] geniş şəkildə tətbiq edilməsi faktının qəbul edilməsi ideyasına əsaslanmalıdır.

Elmi ədəbiyyatın icmalı bizə layihə komandası ilə layihə qrupları arasındakı əsas fərqləri müəyyən etmək imkanı verdi ki, bu da təhsil layihələrinin idarə edilməsində mühüm aspektdir, çünki komandanın effektivliyi qrupun effektivliyindən daha yüksəkdir (Cədvəl 1).

Cədvəl 1.

Layihə fəaliyyətlərində qruplar və komandalar arasında əsas fərqlər.

Fərqləndirici meyar	Layihə qrupları	Layihə komandası
Liderlik	Güclü və bilikli liderin olması	Liderlik komanda üzvləri arasında bölünür
Cavabdehlik	Şəxsi cavabdehlik	Şəxsi və ortaq cavabdehlik
Məqsəd	Qrupun məqsədi ilə təşkilatın məqsədi eynidir	Komandanın özünəməxsus məqsədi vardır
Fəaliyyət nəticələri	İndividual fəaliyyətin nəticəsi	Kollektiv fəaliyyətin nəticəsi
Səmərəlilik qiymətləndirilməsi	Bütün fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan dolayı qiymətləndirmə	Birgə əldə olunmuş nəticə kollektiv müzakirə yolu ilə qiymətləndirilir
Qərarvermə	Müzakirə edir, qərar verir, tapşırıqları verir.	Müzakirə olunur, qərar verilir, tapşırıqlar birgə icra olunur.

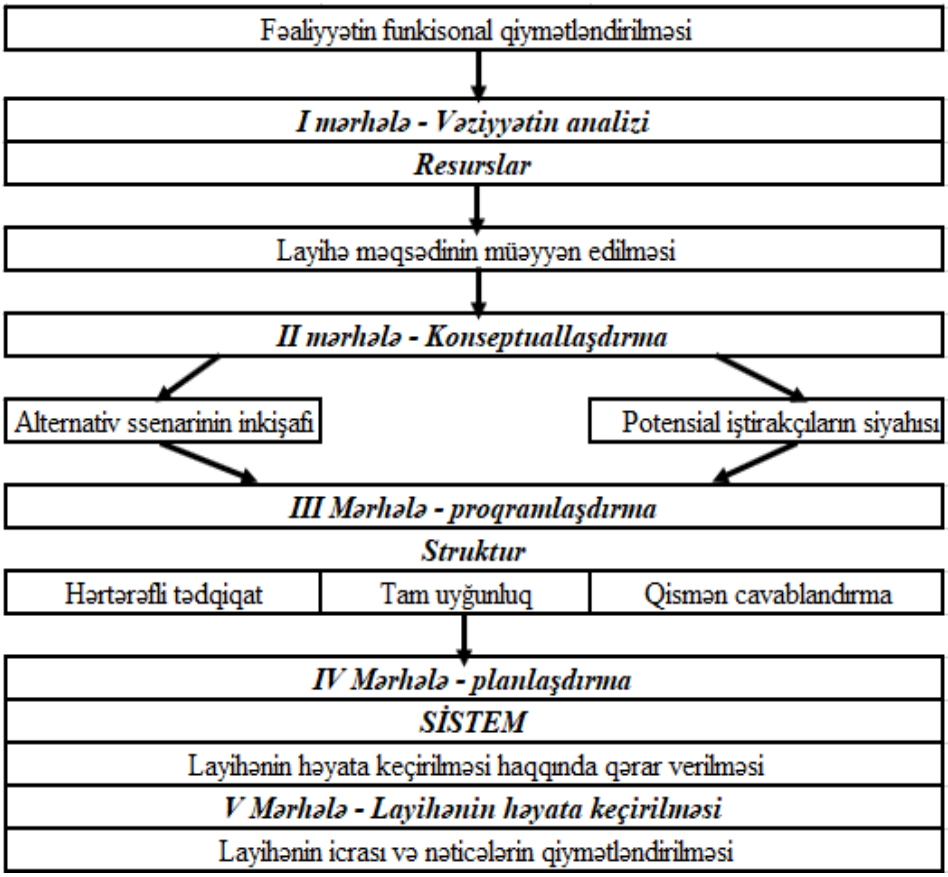
Cədvəl 1 məlumatları təhsildə layihənin idarə edilməsinə komanda yanaşmasının aydın faydalarını göstərir. Buna görə də təhsildə layihə idarəetmə komandalarının formalaşdırılması prosesinin əsas elementlərini müəyyən etmək lazımdır.

Elmi mənbələr komandanın qurulmasının əsas prinsiplərini müəyyən etmişdir ki, bu prinsiplər təhsildə layihə idarəetmə komandaları ilə bağlı nəzərə alınmalıdır. Əsas dəyərlər prinsipi bütün komanda üzvlərinin öz məqsədlərini ümumi olanlara tabe etmək niyyətində olmasını nəzərdə

tutur; harmoniya prinsipi - ona görə, komandada rolların bölüşdürülməsi şəxsi xüsusiyyətlərə və peşəkar səriştələrə, habelə onun üzvlərinə xas olan peşəkar əhəmiyyətli keyfiyyətlərə əsaslanır ki, bu da konsensus əldə etmək və münaqişələri həll etmək qabiliyyətinə kömək edir; etimad prinsipi - komanda üzvü başqalarına qarşı açıq və dürüst olmalı, həmçinin yüksək keyfiyyətli layihə nəticəsini əldə etmək üçün mənalı məlumat əldə etməlidir; bərabərlik prinsipi - layihə komandasının üzvləri eyni qayda və qaydalara riayət edir, həmçinin, xüsusilə şəxsi fikirlərini ifadə edərkən bərabər hüquqlara malikdirlər; uyğunlaşma prinsipi xarici mühitdə baş verən dəyişikliklər nəzərə alınmaqla, habelə varislərin və ya yeni liderlərin hazırlanması məqsədilə layihə komandası üzvlərinin rollarının yenidən bölüşdürülməsini, o cümlədən rəhbərlərin dəyişdirilməsini nəzərdə tutur; tamamlayıcılıq prinsipi o deməkdir ki, komanda üzvlərindən birinin zəif keyfiyyətləri digərinin güclü tərəfləri ilə üst-üstə düşməlidir [8-10]. Beləliklə, əsas dəyərlər, etimad və bərabərlik prinsipləri komandada səmərəli qarşılıqlı fəaliyyət üçün təşkilati mədəniyyət və qaydaların yaradılmasının əsas prinsipləridir və harmoniya, uyğunlaşma və bir-birini tamamlama prinsipləri nəzərə alınmaqla komanda qurulur. Bunun üçün layihənin idarə edilməsi üçün məqbul sayılan komanda qurma üsullarını seçmək lazımdır. Elmi mənbələri təhlil edərək, komandanın qurulması proseslərinin təşkilinin üç səviyyəsinin olduğu aşkar edilmişdir. Bunları təhsilə də tətbiq etmək olar. Fərdi konsultasiya səviyyəsi təhsil sahəsində yaranan çətin vəziyyətləri məsləhətləşmələr vasitəsilə idarə etməkdən ibarətdir. Birbaşa komanda qurma səviyyəsi təhsil sahəsində dəyişikliklərin planlaşdırılmasında fəal iştirakdır: komanda qarşılıqlı fəaliyyət göstərən və bir-birindən asılı olan, ümumi məqsədə/missiyaya yönəlmiş iki və ya daha çox adamdan ibarət qrup şəklində formalaşır. Bundan əlavə, komanda üzvü müəyyən bir rol oynamalı, aydın mövqe tutmalı və komandada müəyyən edilmiş funksiyanı yerinə yetirməlidir. Komandalararası münasibətlərin formalaşma səviyyəsi: təşkilatda bir neçə müstəqil qrup və komanda ola bilər. Onlar üçün qarşılıqlı əlaqə bacarığı vacibdir; bunun üçün həm komandaların formalaşdırılmasına, həm də onların münasibətlərinin təşkilinə yönəlmiş məsləhətdən istifadə olunur. Təhsildə layihə təhsil müəssisəsinin fəaliyyət sistemini formalaşdırmağa imkan verən zamanla işlənmiş prosedurlar toplusu kimi xarakterizə olunur. Statik formada bütün təzahürlərində onun quruluşudur; dinamik formada təşkilatda baş verən müxtəlif fəaliyyət proseslərinin məcmusudur. Tədqiqat üçün ən vacib olan layihə metodları arasında analoqlar, ekspert təhlili, məqsəd strukturu və təşkilati modelləşdirmə üsulları fərqlənir.

Təhsil sistemində layihənin idarə edilməsi - layihə planının məhdud müddətdə, real resurslar daxilində həyata keçirilməsinə yönəlmiş təşkilati tədbirlərin və tədbirlərin sintezi yolu ilə təhsil təşkilatını keyfiyyətcə yeni vəziyyətə keçirmək üçün ona məqsədyönlü təsir metodudur. Layihənin idarə edilməsi təhsil sistemlərində yeni idarəetmə strukturlarının yaradılmasını tələb edə bilər: matris, layihə-modul, inteqrativ. Onlardan hər hansı birinin lehinə seçim yalnız layihənin konkret məqsədləri, daxili və xarici şərait kompleksi, eləcə də bütün təhsil müəssisəsinin fəaliyyət dövründə proseslərdə mühüm rol oynayan "insan amili" nəzərə alındıqdan sonra edilir. [12-15]. Təhsildə layihə idarəetmə modeli, bir tərəfdən təşkilatın cəmiyyətdəki strategiyası ilə onun əsas komponentləri (struktur, sistemlər, resurslar, heyət) arasında uyğunluq tapmaq prosesinin yüksək səmərəliliyini təmin edən, digər tərəfdən layihənin bütün mərhələlərində ardıcıl olaraq bir-birini əvəz edən tədbirlər toplusudur. (bax. Şəkil 2).

Onun səciyyəvi xüsusiyyətləri təhsil praktikasının həqiqətən ehtiyac duyduğu və bunun üçün xüsusi bir nizam olan belə yeni obyektlərin yaradılmasına diqqət yetirməkdir; bir neçə mövzu idealizasiyasından istifadə əsasında yaradılmış tədqiq olunan hadisənin hipotetik modeli; yeninin formalaşması prosesində öyrənilməsi; innovasiyaların həyat qabiliyyətini təmin etmək üçün zəruri şəraitin yaradılmasına diqqət yetirmək. İlkin mərhələdə mövcud vəziyyət təhlil edilir, mövcud olan resurslar hesaba alınır, layihənin məqsədi müəyyən olunur. Konseptuallaşdırma mərhələsinin bir hissəsi olaraq, layihə komandası (potensial iştirakçıların tərkibinə qərar verərək) təklif olunan fəaliyyət üçün strategiya və məqsədləri formalaşdırmağa başlanılır. Nəticədə aşağıdakı fərziyyə formalaşdırılır: təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə pedaqoji fəaliyyətin nəticələrinin diaqnostikası və onun reytinqi vasitəsilə nail olmaq olar. Fikrimcə, qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün

Şəkil 2. Təhsildə layihələrin işlənib hazırlanması və həyata keçirilməsinin idarə edilməsi modeli.

şərtlər daxili resursları optimallaşdırmaq və xarici resursları cəlb etmək, habelə layihə mərhələsinə uyğun olaraq təhsil müəssisəsinin fəaliyyətini müşayiət edən sistemlərdə vaxtında dəyişiklikləri təmin etmək imkanları olmalıdır. Yaxşı formalaşmış konsepsiyanın və layihə komandasının olması bizə fəaliyyətin növbəti mərhələsinə - proqramlaşdırmaya keçməyə imkan verir. Birinci vəzifə layihənin idarə edilməsi strukturunu hazırlamaq idi. Təhsil müəssisəsinin xüsusiyyətləri, eləcə də konkret şərtlər nəzərə alınaraq işin modul-layihə üsulu ilə qurulması qərara alınır. Öz fəaliyyətlərini optimallaşdırmaq üçün yaradıcı birliyin üzvləri qruplara bölünür, onların hər biri öz istiqaməti üzrə işləyir, alternativ variantların xüsusiyyətlərinin layihənin ümumi konsepsiyasına uyğun olub-olmadığı müəyyənləşdirilir. Strategiyanı dəqiqləşdirməklə davam edərək, layihə müəllifləri proqramın ilkin versiyasını tərtib edirlər. Fəaliyyətlərin aralıq nəticələrini müzakirə etmək, işin gedişatını tənqidi qiymətləndirmək və konstruktiv şərhlər vermək üçün vaxtaşırı olaraq layihə qrupunun ümumi yığıncaqlarında müzakirə olunmalıdır. Layihənin icrası nəticəsində xətti-funksional idarəetmə sistemi modul-layihə ilə əvəz edilmişdir; təhsil müəssisəsinin işçiləri üçün yeni vəzifə öhdəlikləri hazırlanmışdır; metodik fəal müəllimlərin sayı ilə passiv müəllimlərin sayı müqayisə edilir. Təhsil müəssisəsinin fəaliyyət göstəricilərində ümumi irəliləyişin olub-olmaması davamiyyətin və tələbələrin göstərdiyi nəticələr əsasında müşahidə olunur. Təhsildə keyfiyyətin artırılması üçün əlavə resurslara ehtiyac olub-olmadığı müəyyən edilir.

Nəticə

Tədqiqat nəticəsində təhsildə layihənin idarə edilməsinin prinsipləri və mərhələləri aydın olduğu üçün biz təhsilin və biliklərin ötürülməsinin bir hissəsi kimi tələbələr arasında peşəkar rəhbərlikdə layihənin idarə edilməsinin aşağıdakı variantlarını təklif edə bilərik:

─ Karyera istiqaməti siyasətinin mərkəzləşdirilmiş şəkildə aparılmasına və həyata keçirilməsinə, ümumi metodik işin həyata keçirilməsinə və bütün ölkə üzrə koordinasiyaya cavabdeh olan Vahid Milli Karyera Rəhbərliyi Mərkəzinin yaradılması layihəsi;

─ Universitetlərin ixtisasyönümlü işini koordinasiya edən, müəllimlərinin işinə nəzarət edən və ixtisasyönümlü tədbirlərində iştirak edən valideyn-tələbə təşkilatlarının informasiya mərkəzlərinin yaradılması layihəsi;

─ Tələbələrin tətil günlərində kütləvi təcrübə keçməsi layihəsi.

Metodoloji yanaşma kimi təhsildə universal planlaşdırma və layihə xüsusiyyətlərinin sintezindən istifadə bizə proqnozlaşdırılan sistemin arzu olunan strukturu haqqında statik təsəvvür və onun yeni keyfiyyətə keçidi üçün gözlənilən şərtlər toplusu haqqında dinamik təsəvvür əldə etməyə imkan verir. Burada məqsəd təhsildə sosial və şəxsi ehtiyacların daha effektiv həllini təmin etməkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Turginbayeva A, Smagulova G, Ashirbekova, Malikova R (2018)Topical issues of management in modern education and ways to solve them. 32nd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2018 - Vision 2020: Sustainable Economic Development and Application of Innovation Management from Regional expansion to Global Growth, pp. 3643-3647
2. Dyakova G, et al (2017) Priority directions of the improvement of energy management at the Enterprise. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science 90:012218 https://doi.org/10.1088/1755-1315/90/1/012218
3. Azieva G, et al (2021) Analysis of access to the electricity transmission network using information technologies in some countries. E3S Web of Conferences 258:11003 https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125811003
4. Ganebnykh E, Burtseva T, Mironova N, Feoktistova O (2019) Quality assessment of urban environment. E3S Web Conf. 110:01077 https://doi.org/10.1051/e3sconf/201911001077
5. Mottaeva A, Ivashchenko A, Ryattel A (2020) Assessment of implementation and functioning of the ecological management system. E3S Web of Conferences 164:10038 https://doi.org/10.1051/e3sconf /202016410038
6. Kurbayeva A, Kunayeva G, Bugenova L, others (2019) Cognitive mechanisms of Kazakhstan Commercial and Social Advertising text. Opcion 88:280-303
7. Baranova I et al (2021) Reorganization of industrial zones as a factor of sustainable development of urban areas. E3S Web of Conferences 296:03006 https://doi.org/10.1051/e3sconf/202129603006
8. Yessymkhanova Z, et al. (2021) Environmental safety in the countries bordering Kazakhstan in the context of sustainable development. E3S Web of Conferences 244:01016 https://doi.org/10.1051/e3sconf/202124401016
9. Seleznev A et al. (2017) Directions of development of road in terms of interregional integration in Russia. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science 90:012117 https://doi.org/10.1088/1755-1315/90/1/012117
10. Kupeshova S, Zhumagazieva A, Smagulova G, Meirkhanova Y (2020) Schoolchildren determination in Kazakhstan: Condition analysis and Project suggestions. E3S Web of Conferences 159:09008 https://doi.org/10.1051/e3sconf/202015909008
11. HERMES http://www.hermes.admin.ch/.
12. Butova TG et al. (2022) Instruments for Sustainable Development of Territories in the Context of Synergistic Crisis https://doi.org/10.17516/1997–1370–0902
13. Ganebnykh E, Lezhnina J, Kashintseva V (2020) Diagnostics of company processes. E3S Web Conf. 210:10008 https://doi.org/10.1051/e3sconf/20202101000
14. Shvakov EE, Krupnov YA, Gureeva EA, Karpovich OG (2021) Sources of income in the economy of pleasure: new growth vectors of developing countries in industry 4.0. International Journal of Trade and Global Markets 14(4-5):441-449

15. Moldashbayeva L et al. (2021) «Green» bonds – a tool for financing «green» projects in countries, in E3S Web Conf. 244:10060 https://doi.org/10.1051/e3sconf/202124410060

Нахид Назим оглы Алмасов
Кандидат экономических наук
Азербайджанский Университет Кооперации
Кафедра «Торговля и менеджмент»
Старший преподаватель
E-mail: nahid.almasov@mail.ru

Современные подходы к управлению проектами в сфере образования

Резюме

Цель исследования – определить универсальные методологические особенности и общие аспекты (общие принципы, стратегия, подходы, условия) управления проектами в сфере образования.

Методика исследования основана на взаимосвязи и взаимозависимости трех подходов к методическим условиям эффективности подготовки и использования проектов: системного подхода, направленного на реализацию принципа фундаментальной достаточности в распределении структурных компонентов в организации; ситуационный подход, учитывающий особенности внешней среды как важный фактор, влияющий на направление и содержание изменений в организации; поведенческий подход, направляющий менеджеров проектов на понимание необходимости создания в организационных структурах условий, благотворно влияющих на поведение людей.

Прикладная значимость исследования объясняется тем, что проектное управление в образовании может быть использовано как метод целенаправленного воздействия на структуры и процессы, происходящие в образовательной системе, посредством комплекса действий и последовательных операций приведения ее к новому уровню качества.

Результаты исследования, используя в качестве методологического подхода синтез универсальных планировочных и проектных особенностей в образовании, позволяют получить статическую картину желаемой структуры проектируемой системы и динамическую картину ожидаемого набора условий ее перехода. в новое качество. Цель здесь состоит в том, чтобы обеспечить более эффективное решение социальных и личных потребностей в образовании.

Оригинальность и научная новизна исследования могут быть обоснованы определением комплекса последовательных действий на всех этапах процесса поиска совместимости стратегии организации и ее основных компонентов в модели проектного управления в образовании.

Nahid Nazim oglu Almasov
Doctor of philosophy in economics
Azerbaijan University of Cooperation
Department "Trade and Management"
Senior Lecturer
E-mail: nahid.almasov@mail.ru

Modern approaches to project management in the field of education

Summary

The purpose of the research is to determine methodological values and general aspects (general principles, strategies, approaches, conditions) of project management in the field of education.

The research methodology is based on the interconnection and interdependence of three approaches to the methodological conditions of the effectiveness of the preparation and usage of projects: the system approach aimed at implementing the principle of fundamental sufficiency in the distribution of structural components in the organization; the situational approach, which considers the features of the external environment as an important factor which influences the targets and contextt of changes in the organization; Behavioral approach that guides project managers to understand the need to create conditions in organizational structures that have a beneficial effect on people's behavior.

The applied importance of the study is explained by the fact that project management in education can be used as a method of purposeful influence on the structures and processes occurring in the educational system, by means of a complex of actions and successive operations of bringing it to a new state of quality level.

The results of the research, using the synthesis of universal planning and design features in education as a methodological approach, allow to obtain a static picture of the desired structure of the projected system and a dynamic picture of the expected set of conditions for its transition. in new quality. The goal here is to provide a more effective solution to social and personal needs in education.

The originality and scientific novelty of research can be justified by the definition of a set of consecutive actions at all stages of the process of searching for the compatibility of the organization's strategy and its main components in the model of project management in education.